

УДК 75.071.1.021 (477.83) І. Труш

Юрій Ямаш

кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри дизайну НЛТУ України

До питання ідентифікації та атрибуції картин Івана Труша

Анотація. Творчість ключової постаті в історії образотворчого мистецтва України ХХ ст. Івана Труша (1869–1941) постійно перебуває в полі зору критиків та істориків мистецтва, музейників, колекціонерів і прихильників. Періодично відбуваються виставки живопису, на яких експонуються картини митця і з музейних, і з приватних збірок. Збільшується кількість окремих монографій, альбомів і каталогів, присвячених його творчості. У друкованих виданнях нерідко подаються ілюстрації фальсифікованих робіт. Аналогічна ситуація може відбутися і при організації виставок. Спричинене це явище великою кількістю підробок створених і за життя художника, і опісля. Сьогодні надзвичайно актуальне питання науково обґрунтованих критеріїв ідентифікації та атрибуції творів Івана Труша.

Ключові слова: живопис Івана Труша, фальсифікати, приватні колекції, музейні збірки, ідентифікація, атрибуція.

Постановка проблеми. Пензлю Івана Труша належить понад 6000 живописних творів. У історію українського мистецтва він увійшов як тонкий психолог-портретист, створивши низку чудових образів яскравих представників епохи, але, у першу чергу, І. Труш відомий як неперевершений майстер пейзажного жанру. Надзвичайна популярність творчості художника, на жаль, сприяла появі численних підробок його картин не тільки в приватних збірках, але й на мистецьких аукціонах і навіть у музейних колекціях. Сьогодні кількість фальсифікатів може сягати тисячі, тому постановка проблематики наукової атрибуції та професійної ідентифікації живописної спадщини Івана Труша є надзвичайно актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Темі підробок картин Івана Труша, а отже, атрибуції та ідентифікації його робіт сучасні дослідники та їхні попередники радянського періоду практично

уваги не приділяли. В окремих статтях наводилися факти фальсифікації, зокрема, про них писали Аріадна Труш, Тарас Мигаль [1; 2]. Автори фундаментальних праць про творчість І. Труша автори монографій Ярослав Нановський, Григорій Островський, Тетяна Басанець про це явище взагалі не згадували [3-5]. Уперше гостре питання фальсифікації картин І. Труша було поставив саме автор цієї статті.

Виклад основного матеріалу. Сучасник І. Труша славетний французький художник Пабло Пікассо, не будучи знайомим ні особисто, ні зі самими його творами заочно зараховував галицького живописця до категорії великих. Критерій француза був дуже простий – великими художниками всіх часів він вважав тільки тих, чиї твори підробляють. Цьому критерію І. Труш відповідав ще за своє життя. Він особисто бачив у крамничках Львова близько 300 підробок своїх картин, сварився з реалізаторами. Вони, звісно, реагували, забираючи з експозиції фальсифікати [9, с. 45]. Але ситуація з часом не тільки покращувалась, а лише ставала більш критичною. Ніхто звичайно не нищив помічені Трушем підробки, вони знову потрапляли на мистецький ринок, опинялись у приватних а іноді й у державних музейних колекціях, обростали легендами, з яких найпоширеніші були – моя прабабця або дідусь купили в самого автора. Дочка художника Аріадна Труш згадувала: «Найгірше в тім є то, що тих, котрі підробляли, ані Батькові, ані мені потім не можна було зловити на горячим учинку. З фальсифікатами стрічаються уже у посторонних людей, котрі десь колись у когось купили і картина така перейшла уже через руки кількох власників» [10, с. 28].

Іван Труш і сьогодні залишається чи не єдиним галицьким художником, твори якого, через неймовірну популярність, підробляли постійно і, до того слід додати, також викрадали. Остання велика крадіжка сталася у червні 2013 р. Із приміщення Львівської організації письменників України було викрадено картину І. Труша «Кобзарь», попередня ринкова ціна якої становила 100 тис. американських доларів [11].

Відоме ім'я одного з перших фальсифікаторів творів І. Труша, його звали Франц і він був чи не єдиним учнем художника [1, с. 116]. Франца помітили за цією негідною роботою і з ганьбою вигнали з майстерні митця. До переліку фальсифікаторів І. Труша можна зарахувати і його самого, як не парадоксально це звучить.

Вибагливість І. Труша до власної творчості не мала меж. Він міг роками переписувати, дописувати окреме полотно, палити невдалі, на його думку, етюди, але деяких йому було шкода і тому ставив чужу сигнатуру. Відомий випадок, коли художникові не сподобалася власна робота і, щоби не ганьбити своє ім'я, він підписав її прізвищем свого товариша по Бродівській гімназії «О. Роздольський». Картина була виставлена на продаж у крамниці по вул. Академічній у Львові. Її відразу помітили, і не хто-небудь, а доктор мистецтвознавства, співробітник Промислового музею у Львові Й. Пйотровський. Осип Роздольський – відомий етнограф і фольклорист, був глибоко здивований, коли до нього посипалися питання: «Від коли він зачав малювати картини?» [12, с. 121]. Звичайно, з боку І. Труша це був жарт, але чи був то поодинокий випадок, зараз важко відповісти. Ці практично підтвержені і непоодинокі факти фальсифікації робіт художника доповнюються численними сучасними випадками підробок його картин. На превеликий жаль, фальсифікати потрапляють і в мистецькі альбоми, і, найгірше, – у музейні збірки. На основі найбільшої приватної колекції творів І. Труша у світі німецького колекціонера Михайла Марковича був виданий великий альбом, упорядником і автором текстової частини якого стала дослідниця з Одеси Тетяна Басанець [5]. Уважний дослідник, критик та історик мистецтва або досвідчений прихильник творчості І. Труша, до яких зараховуємо українських і польських колекціонерів, навряд чи знайде нову достовірну інформацію в об'ємній роботі Т. Басанець. Важливо відзначити помилки й неточності, допущені в роботі, присвяченій творчості І. Труша, оскільки це знакова постать в українському і, як небезпідставно вважає дослідниця, європейському образотворчому мистецтві. Суттєвим уточненням є й чинник автентичності репродукованих робіт – це картини І. Труша, з яких, на жаль, не всі належать пензлю великого художника. Михайло Маркович, попри беззаперечний статус досвідченого колекціонера, не володів достатньо фаховими знаннями, щоби самостійно визначити авторство окремих живописних творів. Кандидат мистецтвознавства Тетяна Басанець теж не спромоглася відрізнити оригінальні роботи від підробок у німецькій колекції. Для цього потрібно не один рік присвятити вивченню робіт митця в музейних колекціях, у першу чергу НМЛ, виявити стилістичні особливості живопису І. Труша на оригінальних роботах. Крім постійних експозицій у львівських

музеев з обмеженою кількістю творів І. Труша та колекції самого М. Марковича, авторка більше нічого не досліджувала. На відміну від Т. Басанець, у нашому дослідженні колекцію М. Марковича ми вивчали винятково за репродукціями, уміщеними в монографії. Щоб аргументовано підтвердити або заперечити автентичність роботи, потрібні вагомі факти, які при уважному розгляді ілюстрацій можна знайти в книзі. Так, аналіз якісної репродукції картини «Sonnenuntergang» (23 x 31) дає змогу помітити, що робота виконана на картоні ДВП, який застосовують сучасні художники [5, с. 139]. В Україні цей картон уперше з'явився в 60-х роках минулого сторіччя, тобто після смерті І. Труша. Цей матеріал має характерну фактуру, яка лише нагадує фактуру полотна, що явно видно на репродукції. Це свідчить, що до монографії потрапив явний фальсифікат. Серед інших ілюстрацій також помітні ознаки, які ставлять під сумнів авторство, але остаточно вирішити це питання можна лише при натурному обстеженні картин. Як авторка монографії або колекціонер визначали автентичність робіт, їх відбір, у вступній статті не було зазначено.

2005 року Інститут колекціонерства українських мистецьких пам'яток при НТШ випускає альбом «Іван Труш. Твори з приватних збірок» [13]. Упорядники – Ігор Завалій, Тарас Лозинський, Олег Сидор, який одночасно є автором вступної статті, а також упорядником мемуарних текстів і епістолярію Івана Труша. Це черговий альбом інституту, який успішно популяризує творчість видатних українських митців. У новому виданні подано твори художника з приватних колекцій України (129 репродукцій картин митця), до того часу практично невідомих широкому загалу мистецтвознавців, музейників, культурологів, галеристів, шанувальників мистецтва. Нова книга мала б бути цінним джерелом інформації. У вступній статті Олег Сидор окреслює творчий шлях художника, дає власне аргументоване бачення вагомих подій та фактів у житті митця, але оминає аналіз вміщених в альбомі картин, не пояснює, яким чином і хто проводив відбір робіт, не вказує, чи проводилась експертиза і за якою методикою. До вступної статті О. Сидор додає важливі для дослідників творчості художника архівні документи, мемуари та епістолярій, частина з яких друкується вперше. Подані матеріали фахово упорядковані та відредаговані. Маючи у своєму розпорядженні широку тематичну палітру й численну кількість творів з приватних збірок, можна було провести досить вагомі

дослідження і зробити навіть відкриття, які б істотно збагатили мистецтвознавчу науку й, дійсно, були б корисні для колекціонерів. Однак, Олег Сидор не подає жодного джерела, на яке він спирається. Листи І. Труша надруковані у скороченому вигляді й мають лише довідкові коментарі. Таким чином, видання не відповідає загальноприйнятим науковим критеріям, а, в підсумку, викликає в уважного читача сумніви в достовірності окремих матеріалів.

Упорядники згаданої книги не погоджуються з нашими висновками щодо автентичності окремих поданих у альбомі полотен художника. Гостра полеміка із цього приводу розгорілася на шпальтах львівських газет, яка й сьогодні через певні труднощі не є остаточно вирішеною. Однією з причин виникнення сумніву щодо визначення авторства була некоректна або недостовірна атрибуція творів І. Труша, виявлена в процесі нашого дослідження [8, с. 14].

Окремі картини І. Труша, які увійшли до альбому, мають зі зворотного боку штамп із позначками серії (літера С) та порядкового номера (№) за каталогом (це зазначено в каталозі робіт), який уклала дочка художника Аріадна Труш 1958 р. [15]. Олег Сидор мав би подати цю інформацію в альбомі. Важливий для дослідників творчості І. Труша згаданий каталог, довіра до якого є абсолютною (було б абсурдно вважати, що дочка, яка була свідком створення багатьох батькових полотен, вписала туди підробки), зберігається у НМЛ. Записи і в архівному документі, і на зворотному боці творів зроблено рукою Аріадни Труш. Зрозуміло, що, записуючи кожну роботу, вона заносила дані відразу й до списку. Якщо немає розбіжностей у назві й розмірах за позначеними на картині серією й номером та його відповідником у списку А. Труш, то запитань не виникає. Навіть якщо вона некоректно зняла розміри твору, то все одно обидва записи та твори й у списку мають збігатися, адже здійснювала їх упорядниця. Слід також з довірою ставитися до назв робіт, що записала А. Труш. Якщо й допустити зміну назви в новому каталозі за умови, що дочка неправильно визначила сюжет, то варто робити це коректно, з поясненнями та вказівкою в лапках на стару назву.

У альбомі сумнівних робіт з незрозумілою атрибуцією кілька. Так, за каталогом творів, поданих у новому альбомі, за порядковим номером 31 читаємо: «Арабська гробниця біля Гізе», к. о., 22,5 x 19,5, С. IX, № 24. В архівному списку за цією серією під № 24 – «Єгипетська святиня», 23 x 20 (розбіжності в назві та розмі-

рах). За порядковим номером 102 зазначено – із циклу «В обіймах снігу», к. о., 21 x 26,5, С. VI, № 26. За архівним списком у серії VI номера 26 взагалі нема. Згадана шоста серія має назву «Самітня сосна». Зимовим краєвидам присвячено серію IV, але й там за № 26 такої роботи не зазначено. За порядковим номером 109 вказано – «Настурції», к. о., 26,3 x 33,5, С. V, № 91. В архівному списку в п'ятій серії за № 91 – «Настурції», 27 x 34 (розбіжності в розмірах). За порядковим номером 113 зазначено – «Настурція в городі», к. о., 26,3 x 20,5, С. V, № 106. В архівному документі – «Настурції в городі», 26,5 x 21 (несуттєві розбіжності в назві та розмірах). За номером 8 зазначено – «Пейзаж», к. о., 21 x 26,5, С. VII, № 68. У згаданій серії такий номер відсутній (не мав би бути, оскільки сьома серія присвячена пням). Але цю роботу можна вилучити зі списку сумнівних, бо робота вказана за своїм номером у серії XII (помилка при упорядкуванні). За порядковим номером 107 зазначено – «Капличка», к. о., 26 x 20, С. XII, № 54. В архівному списку серія XII за № 54 записано «Кладовище», 26,5 x 21 (розбіжності в назві та розмірах). Причину помилки упорядників альбому щодо останнього твору визначили після натурного обстеження картини під час сучасного дослідження. На зворотному боці картону було виявлено штамп, який поставила А. Труш, на якому назва роботи «Кладовище» була стерта. Можливо, власник не хотів тримати в себе вдома полотно з такою назвою. Упорядники самостійно, опираючись на зміст зображення, дали назву роботи, не звіривши її з архівними документами. Подібна помилка не є фатальною для долі самої картини, але вона вносить плутанину в процес дослідження творчості І. Труша.

Найгострішу дискусію під час полеміки щодо нового видання викликало питання автентичності кількох робіт, заперечення упорядниками самого факту наявності фальсифікатів у альбомі. Визначення автентичності, проведення наукової атрибуції та експертизи творів І. Труша – це окреме складне й суперечливе завдання, яке ми не ставимо в нашому дослідженні. Питання полягає в тому, чи можуть роботи художника, подані в альбомі, увійти до наукового обігу, чи можна покликатися на них у своїх дослідженнях. Окрім того, факт наявності фальсифікатів підтверджують самі упорядники. У каталозі творів І. Труша, поданих у альбомі, робота під № 88 «Маки» має підпис: «Ів. Труш» (рукою А. Труш). Це стосується також картини за № 99 «Під гіркою», за номером 115 із циклу «Життя пнів». Підпис картини за № 126 «Квіти в саду»

взагалі атрибутований, як неавторський. Факт наявності часткової фальсифікації упорядники не пояснюють.

Григорій Островський у своєму переліку збірок творів І. Труша правильно вказує на найбільшу колекцію творів митця у НМЛ [16]. Ця колекція започаткована ще за життя художника й навіть окремі роботи (триптих «Сосна») створив І. Труш на замовлення директора НМЛ Іларіона Свенціцького. Значну частину львівської збірки складають твори, які передали в дар музею діти художника – Аріадна та Роман Труш. Водночас саме дітям митця треба завдячувати створенням ХММ Івана Труша на основі родинної колекції в переданому державі будинку художника. Сьогодні ХММ Івана Труша з постійною експозицією творів митця (підрозділ НМЛ) є доступним для відвідувачів і дослідників. У львівських музеях творів І. Труша було набагато більше, але в повоєнні роки в наказовому порядку здійснювався обмін або передавання мистецьких творів і експонатів між музеями країни з метою збагачення місцевих збірок. Така політика дійсно дозволяла суттєво поповнити музейні колекції визначними мистецькими творами, але й розпоршувала цілі колекції, які достойно могли представляти творчість того чи іншого автора, що, у свою чергу, ускладнювало дослідження їхньої творчості. Характерним прикладом із цього приводу є факт зберігання робіт художника із циклу «Наше життя» у НМЛ, ЛІМ та ЛЛІММ Івана Франка. Так, низка українських музеїв після війни поповнила свої фонди картинами І. Труша. Відбір робіт, з огляду на перелік творів, відбувався випадково й у периферійних музеях, у окремих випадках, опинилися визначні твори митця, які не експонувалися десятиріччями й не були відомі широкому загалу глядачів і дослідників. Так, під час нашого дослідження було знайдено портрет Івана Франка пензля Івана Труша [17, с. 2]. З огляду на стан роботи (без рами, з ознаками забруднення) твір не експонували з 1948 р., коли внаслідок так званого «обміну» був переданий до Ужгорода з Києва. Тепер цей портрет пройшов реставрацію, належним чином оформлений та підготовлений для експонування на постійній виставці в музеї.

Багато запитань викликають твори І. Труша із фондової збірки ЛІМ. Це стосується картин з додаткового фонду: [Сільське подвір'я] (ф., о, 70 x 50, Ж-675), Портрет архітектора І. Левинського (п., о., 68 x 47, Ж-913). Автентичність цих робіт ставлять під сумнів музейні працівники. Портрет І. Левинського за музейною атрибуцією визна-

чено як копію картини І. Труша. Після натурального обстеження під час сучасного дослідження 2009 р. було зроблено висновок, що цю роботу слід вважати фальсифікатом, оскільки наявний підроблений підпис художника. Друга робота [Сільське подвір'я] зазначена теж як копія, зроблена у Львівських художньо-виробничих майстернях українського відділення Художнього фонду СРСР 1954 р. На фірмовій бірці худфонду, наклеєній зі зворотного боку роботи, автором зазначений Іван Труш, навпроти графи «копія роботи художника» записано з орфографічною помилкою – твор. Запис не містить прізвища художника-копіїста. За правилами копіювання на копії не ставився підпис автора, але робота має чіткий, характерний для І. Труша підпис. Згадана робота виконана на фанері, що також є характерним для творчості І. Труша. За темою, стилістичними ознаками – рисунком, мазком, колоритом, помітною легкістю та майстерністю виконання роботи – також простежуємо аналогію з творами художника із циклу «Наше життя». Остаточні висновки потребують додаткових досліджень, проведення хімічного аналізу тощо, що не входить у завдання сучасного дослідження. Навіть якщо припущення, що цей твір є оригіналом, не підтвердиться, все одно при створенні копії за вказаним твором стояла реальна робота І. Труша. Тому при аналізі тематичного циклу «Наше життя» її можна розглядати й у межах тематики, композиції, рисунку.

Факти, які викликають сумніви у спеціалістів щодо оригінальності творів митця з музейних збірок, є непоодинокі. Науковий працівник Донецького художнього музею Т. М. Панова 1975 р. зверталася в листі до дочки художника А. Труш із проханням встановити автентичність музейного експонату: «Посылаю Вам фото картины «Девушка в венке», которая несмотря на подпись I. Trusz – вызывает у меня сомнения в подлинности. Картина написана на картоне маслом, размер 71 x 53,5. Ни на одной из работ Труша я не видела подобного неба; оно выкрашено синим, а не написано. Да и вообще, работа, кажется, совершенно не свойственна для тонкого колориста, каким был И. И., может быть это его эксперимент» [18, с. 4]. Аріадна підтвердила сумніви Т. М. Попової: «Девушка в венке» виглядає на фальсифікат» [19, с. 9].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Наведені факти підтверджуються тим, що сьогодні музейні збірки недостатньо вивчені й потребують прискіпливої уваги музейних працівників і мистецтвознавців, уточнення атрибуції творів. Остання

вимога є актуальною щодо творчості І. Труша, оскільки ще за життя й дотепер його картини підробляють через велику популярність і високі ринкові ціни.

1. Труш А. Мій батько – художник. Іван Труш : збірник міжнародної конференції, присвяченої 100-річчю від дня народження / під ред. М. І. Моздира. Львів : Вид. Львівського університету, 1972. С. 105-120.
2. Мигаль Т. Трембітні тони. Жовтень. 1969. № 2. С. 106-112.
3. Нановський Я. Іван Труш. Київ : Мистецтво, 1967. 88 с. : іл.
4. Островський Г. І. Труш. Нарис про життя та творчість. Київ : Мистецтво, 1955. 35 с.
5. Basanez T. Ivan Trusz ein europäischer Maler aus der Ukraine. Duren, 1997. 183 s.
6. Ямаш Ю. До питання ідентифікації картин Івана Труша. Галицька брама. № 12. 1998. С. 8.
7. Ямаш Ю. Критика останньої монографії про І. Труша. Галицька брама. 1998. № 12. С. 14.
8. Ямаш Ю. Фальсифікат: до альбому Івана Труша потрапили твори, автентичність яких викликає сумнів. Mikroskop рана Jurka. 2005. № 8. С. 6-7.
9. Труш І. Творчий шлях художника : [автобіографічний нарис]. Література і мистецтво. 1940. № 2. С. 43-46 : іл.
10. Труш А. Національний музей у Львові. Архів Труша. Од. зб. 296, арк. 28.
11. Ямаш Ю. Труш малює Кобзаря: Шевченкіана у творчості Івана Труша. Львів: ПП Сорока Т. Б., 2014. 154 с. : іл. (Сер. «Труш малює»).
12. Роздольська-Мирош Д. Під спільним дахом. Іван Труш : збірник міжнародної конференції, присвяченої 100-річчю від дня народження / під ред. М. І. Моздира. Львів : Вид. Львівського університету, 1972. С. 121-122.
13. Іван Труш. Твори з приватних збірок. Львів : Інститут колекціонерства українських мистецьких пам'яток при НТШ; К. : Оранта, 2005. 128 с.
14. Ямаш Ю. Із листування з Інститутом колекціонерства. Mikroskop рана Jurka. 2005. № 12. С. 3.
15. НМЛ. Архів Труша 54888/210. Список картин Івана Труша / укладено А. Труш 1958 р. Арк. 38.
16. НМЛ. Архів Труша 301. Островський Г. С. Труш. Оповідь-колаж, арк. 225.
17. Попович Н. У Закарпатті знайшли унікальний портрет Івана Франка.

День. 2007. 30 січ. С. 2.

18. НМЛ. Архів Труша 193. Лист Панової Т. М. до Ариадни Труш. 1975 р. Донецьк. Арк. 4.
19. НМЛ. Архів Труша 193. Лист А. Труш до Панової Т. М. 1975 р. Львів, арк. 9.

References

1. Trusz A. Spohady. Natsionalnyi Musey v Lvovi. Archiv Trusza. Od. zb. 296, ark. 28. [Trush A. Memories. Lviv Natioanl Museum. Trush Archive. 296, p.. 28.]
2. Trusz A. Miy batko - hudozhnyk / Ariadna Trusz // Ivan Trusz: zbirnyk mizhnarodnoi konferentsii, prysvyachenoj 100-richchiu vid dnia narodzhennia / pid red M. I. Mozdyra. — Lviv: Vyd. Lvivskogo Universitetu, 1972. — s. 105-120. [Trush A. My father is an artist / Ariadna Trush // Ivan Trush: Collection of the international conference, dedicated to the birthday 100-anniversary / edited by M. I. Mozdyra. — Lviv: Lviv University Publishing House, 1972. — p. 105-120.]
3. Basanez T. Ivan Trusz ein europäischer Maler aus der Ukraine / Tetjana Basanez. — Duren, 1997. — 183 s. [Basanez T. Ivan Trusz ein europäischer Maler aus der Ukraine / Tetjana Basanez. — Duren, 1997. — 183 s.]
4. Ivan Trusz. Tvory z pryvatnyh zbirok. — Lviv: Institut collectsiонерства Ukrainskyh mystetskyh pamyatok pry NTSH; K: Oranta, 2005. — 128 s. [Ivan Trush. Paintings from private collections. — Lviv: Institute of collecting of Ukrainian art pieces at the Shevchenko Scientific Community; Kyiv: Oranta, 2005. — 128 p.]
5. Yamash Yu. Falsificat: do albumu Ivana Trusza potrapyly tvory, avtenticnyst yakyh vyklykaye sumniv / Yuriy Yamash // Mikroskop pana Jurka. — 2005. — № 8. — s. 6-7. [Yamash Yu. Falsification: In the album of Ivan Trush there were works, the authenticity of which is doubtful / Yuriy Yamash // Mikroskop pana Jurka. — 2005. — № 8. — p. 6-7.]
6. NML — Archiv Trusza 193. Lyst Panovoi do Ariadny Trusz. 1975. Donetsk, ark. 4. [NML (Lviv Museum of the Ukrainian Art). — Trush Archive 193. The Letter by Panova T.M. to Ariadna Trush. 1975. Donetsk, p. 4.]
7. NML.- Archiv Trusha 193. Lyst A. Trusz do Panovoi T.M. 1975. Lviv, ark. 9. [NML (Lviv Museum of the Ukrainian Art). — Trush Archive 193. The Letter by A. Trush to Panova T.M. 1975. Lviv, p. 9.]

ANNOTATION

Yuriy Yamash. To the question of identification and attribution of paintings by I. Trusz. Background. More than 6000 art works belong to the brush of Ivan Trush. He entered the history of the Ukrainian art as a tender psychologist-portrait maker, having created a number of wonderful images of the outstanding representatives of the era, but, first of all, Trush is famous as a unsurpassed master of landscape genre. The extraordinary popularity of the artist, unfortunately, promoted emergence of numerous forgeries of his paintings not only in private collections, but also at art auctions and even in museum collections. Today the number of forgeries may equal to one thousand, for that reason arising of the problems of scientific attribution and professional identification of art paintings by Ivan Trush is extremely important.

Objectives. The objectives of our research deal with defining the relevance of attribution and identification of Ivan Trush paintings as an important issue in the sphere of modern museum studies, art collections and the theory of art studies.

Methods. The research methods are based on applying of the empirical nature observance of paintings (observance, description). The final stage of the research included analytical and synthesis method, abstraction, generalization, induction and deduction, systematization and classification. The separate images of the paintings by Ivan Trush were subject to computer editing according to the own method aiming at finding of common features.

Results. The study of museum collections in Ukraine, private collections, relevant facts indicated in literature sources indicate the prevalence of the phenomenon of paintings by Ivan Trush falsification. The daughter of the artists said: "The worst is the fact, that neither my father nor me could not catch those who were forging the paintings". [1, 28].

The name of one of the first forgers of Ivan Trush paintings is known. His name was Franz and he was barely the only pupil of the artist. [2, 113].

Unfortunately, forgeries can be found in art albums, and, what is the worst, in museum collections. Based on the world largest private collection of Trush paintings of German collector Mykhaylo Markovych, a big album was published, which editor and author of the text part was a researcher from Odesa Tetiana Basanets [3]. An important refinement is the factor of authenticity of reproduced works. In our case, these are Trush paintings, of which, unfortunately, not all belong to the brush of a great artist. As a result, the investigation of a quality reproduction of a painting «Sonnenuntergang» (23 x 31) allows to notice that this work is painted on cardboard, (MDF (Medium Density Fiberboard's)), which is used by modern artists [3, p. 139]. In Ukraine

this cardboard appeared in the 60s of the past century, that is after the death of Trush. Among other illustrations, we can notice features which question their authorship, but finally resolve this issue can only be carried out on a regular survey of paintings.

The year 2005. The Institute of collecting of Ukrainian art pieces at the Shevchenko Scientific Community published the album "Ivan Trush. Paintings from private collections." [4] The editors of the publication were Ihor Zavaliy, Taras Lozynskiy, Oleh Sydor. The authors of the mentioned book do not agree with our conclusions regarding the authorship of some paintings of the artist, published in the album. The sharp polemics on this occasion broke out on the pages of the Lviv newspapers, which today, due to certain difficulties, is not finally resolved. One of the reasons for appearing doubts regarding defining the authorship was incorrect or false attribution of Trush paintings, revealed during our research. [5]

The paintings by Ivan Trush from the funds collection of Lviv Historical Museum arise a lot of questions. This relates to the paintings from additional funds: [Rural Yard] (ф., о, 70 x 50, Ж-675), the portrait of I. Levynskyy architect (п., о., 68 x 47, Ж-913). The authorship of these paintings is doubted even by museum workers.

Facts that raise doubts with specialists regarding the originality of works by the artist from the museum collections are common. In 1975 the scientific worker of Donetsk Art Museum T.M. Panova wrote a letter to the daughter of the artist A. Trush, asking to establish the authenticity of the museum exhibit: "I am sending you a photo of the picture "The girl in the wreath", which, despite the signature of I. Trusz, causes me doubts about the authenticity. The picture is painted with oil on a cardboard, size 71 x 53.5. I did not see such a sky on any of Trush's paintings; it is painted blue, not drawn. Yes, and in general, the painting does not seem entirely peculiar to an elegant colorist, as it was I.I. "[6, p. 4]. Ariadna confirmed doubts of Popova: "The girl in the wreath" seems to be a forgery" [7, p. 9].

Conclusions. The above facts are confirmed by the fact that today the museum collections are not sufficiently studied and require the attention of the museum workers and art critics, clarification of the attribution of works. The last requirement is relevant to the work of Ivan Trush, since during his lifetime and till now his paintings have been falsified due to the high popularity and high market prices.

Key words: Ivan Trush, painting, falsifications, private collections, museum collection, identification, attribution.

АННОТАЦИЯ

Юрий Ямаш. К вопросу идентификации и атрибуции картин Ивана Труша. Творчество ключевой фигуры в истории изобразительного искусства Украины XX ст. Ивана Труша (1869 – 1941) находилось и находится в поле зрения критиков и историков искусства, музейников, коллекционеров и почитателей. Периодически проходят выставки живописи, на которых экспонируются картины творца как из музейных, так и частных собраний. Увеличивается количество отдельных монографий, альбомов и каталогов, посвященных его творчеству. Между тем, в печатных изданиях нередко подаются иллюстрации фальсифицированных работ. Аналогичная ситуация может случиться и при организации выставок. Вызвано это явление большим количеством подделок, созданных как при жизни художника, так и после. На сегодня очень актуален вопрос научно обоснованных критериев атрибуции произведений Ивана Труша.

Ключевые слова: живопись Ивана Труша, фальсификаты, частные коллекции, музейные собрания, идентификация, атрибуция.